

EFE

Les tropes nazis desfilen davant l'Arc de Triomf de París, el juny del 1940.

La caiguda de França el juny del 1940 va ser celebrada de manera entusiàstica per la premsa de Barcelona. Va ser vista com l'epítafi de tot el procés revolucionari francès començat el 1789. La França decadent republicana havia estat escombrada, tal com ho havien fet els bons espanyols amb la república espanyola, maçònica, anticristiana i roja, un any abans: el redemptor Franco pujava d'aquesta manera al carro de la història.

Els portaveus de la dictadura franquista aclamaven la nova Europa totalitària, antidemocràtica i antiliberal.

Amb la caiguda de París, els articulistes franquistes que analitzaven els esdeveniments internacionals vivien el moment més feliç.

Els historiadors Francesc Vilanova, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Alberto Pellegrini, professor de la Universitat de Barcelona, han coincidit a fer aquestes constatacions històriques, amb dos textos que s'han publicat al mateix temps.

L'any que el París nazi embadalia Barcelona

L'entrada de les tropes alemanyes a París, el juny del 1940, desferma l'adhesió de la premsa franquista als nazis. Dos historiadors ho constaten, Francesc Vilanova, de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Alberto Pellegrini, de la Universitat de Barcelona.

Francesc Vilanova publica el llibre *L'any que va caure París. Aliadòfils i franquistes catalans a l'estiu del 1940*, a La Magrana. I Alberto

Pellegrini, l'article "De la 'Idea de Imperio' a la 'Vigilante guardia'. La política exterior a les pàgines de *La Vanguardia Espanyola*. (1939-1946)".

L'article forma part del volum col·lectiu *Diari d'una postguerra. 'La Vanguardia Española' (1939-1946)*, coordinat per Rafael Aracil, Andreu Mayayo i Antoni Segura i publicat per l'editorial Afers.

El volum analitza el contingut del diari durant els set primers anys de dictadura i és el resultat del treball realitzat pel grup d'investigadors del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona.

La caiguda de França, amb la desaparició de la Tercera República, i l'expulsió de la Gran Bretanya del continent, expulsió militar i política, va obligar el món, considera el professor Vilanova, a mostrar les seves conviccions més profundes.

A Barcelona, els aliadòfils, normalment catalanistes (Joan Triadú, Maurici Serrahima), ho havien de fer en la intimitat dels seus dietaris.

Els especialistes en política internacional que compartien la situació franquista dominant van poder manifestar obertament la seva satisfacció.

Els experts eren, per parlar dels més llegits i seguits —cal deixar de banda la premsa falangista— Santiago Nadal i el seu germà Eugenio; Ramon Garriga, corresponsal de *La Vanguardia Española* a Alemanya, que va entrar

EL TEMPS

Francesc Vilanova publica el llibre *L'any que va caure París*. Winston Churchill era considerat un bocamoll per la premsa franquista.

a París amb les tropes alemanyes; el Manuel Brunet de *La Veu de Catalunya* i *Mirador*, reconvertit, per influència de Charles Maurras, en el terrible Romano del setmanari *Destino*; un antic demòcrata-cristià del diari *El Matí* reconvertit en integrista, Jaume Ruiz Manent; o els periodistes del món tradicionalista carlí d'*El Correo Catalán*, Esteve Doltra i Josep Tarín-Iglésias, que el 1941 publiquen el llibre *Narvik (una pàgina para la Història)*, una mostra magnífica, en termes polítics i ideològics, diu Francesc Vilanova, de la literatura franquista barcelonina sobre la guerra mundial d'aquell 1940.

A *La Vanguardia*, diu Vilanova, només el corresponsal de Londres, Augusto Assia [Felipe Fernández Armes-to], desentonava de l'entusiasme nazi i de la desqualificació del bocamoll Winston Churchill.

L'home que va entrar a *La Vanguardia* de la mà de Gaziel, el 1929, i que el 1933 s'enfronta amb Goebbels en una conferència de premsa (*Salt a la foscor*; Augusto Assia, traducció i pròleg d'Enric Vila, Editorial Acontravent, Barcelona, 2010), refredava l'eufòria nazi del diari en avisar que la moral de la població no s'havia ensorrat i que, al contrari d'allò que es podia pensar després de la retirada de Dunkerque, la confiança en l'exèrcit havia crescut notablement.

Santiago Nadal (1909-1974), amb el temps, acabaria distanciant-se del règim franquista i defensant la solució monàrquica. La imatge que va acabar imposant el periodista, cap de la secció internacional i subdirector de *La Vanguardia Española*, era la d'un home liberal i antifranquista.

Hi va ajudar el fet que, el 1944, el governador de Barcelona Correa Véglison el va fer empresonar i volia enviar-lo a un camp de concentració per la publicació a *Destino* (número 340, del 22 gener), on escrivia cada setmana, de l'article titulat "Verona, Argel, París y Varsovia". Gràcies a les gestions de Josep Pla i de l'alcalde de Barcelona, Miquel Mateu i Pla, va ser alliberat, i de seguida va recuperar la seva col·laboració a la revista.

Com tants franquistes de la primera hora, Santiago Nadal va descobrir, amb el pas dels anys, que Franco no era la solució per al país.

BOE LANDRY

Quan l'any 2005 el professor Vilanova va recordar el seu articulisme clarament franquista i germànic, amb el llibre *La Barcelona franquista i l'Europa totalitària (1939-1946)*. *Lectures polítiques de la segona guerra mundial*, un altre periodista i especialista en política internacional, Carles Nadal (1924-2010), germà de Santiago, va publicar a *La Vanguardia* –hi havia començat a escriure el 1956, deu anys després del final de la guerra mundial– l'article “Periodismo aliadófilo bajo el régimen de Franco”, on el renyava. Renyava els qui no entenien de matisos de l'època.

Hi esmentava la quantitat i la qualitat d'aliadòfils que tenia la premsa barcelonina, i que malament que s'ho havien passat aquests liberals en el moment culminant del nazisme i els seus aliats. I hi afirmava que la secció internacional de *La Vanguardia* era un “reducto aliadófilo (...) y un foco de antifranquismo” i que els articles del seu germà a *Destino* i *La Vanguardia [Española]* alimentaven l'esperança dels aliadòfils.

La humanitat de Hitler. Calia tenir un nas molt fi per a copsar l'esperit aliadòfil i antifranquista en un Santiago Nadal que el 21 de juliol del 1940 elogiava al seu diari de Godó la “cálida humanidad” dels discursos de Hitler, com recorda Alberto Pellegrini.

O bé quan parla, a l'article del 15 de juny dedicat a la rendició de París, que “siglos y siglos de arte y de inteligencia, pero siglos también de ligereza y escepticismo, caen hoy en manos de unas legiones llenas de una fe ciega en el hombre genial que conduce los destinos de la patria”.

Més antirepublicà i antifrancès es manifestava a *Destino* (“Francia e Inglaterra”, número 156, 13 de juliol) un altre dels Nadal, Eugeni, redactor en cap de la revista, el periodista que dona nom al premi Eugeni Nadal.

França era, escrivia Eugeni Nadal, la culpable: de no escoltar el mariscal Pétain; de no veure l'Europa naixent; d'ignorar la renovació del feixisme; de negar-se a revisar les injustes fronteres creades a Versalles; de l'egoisme suïcida, per cec i adscrit a formes de vida i de pensament fossilitzades, inútils, velles.

EL TEMPS

Mariners italians llegint *La Vanguardia Española* (“Suplemento Gráfico” de *La Vanguardia Española* del 4 de juliol del 1939); la foto il·lustra la coberta del llibre d'Afers dedicat al diari. Manuel Brunet, Romano. I Santiago Nadal, amb Joan Carles.

EL TEMPS

EL TEMPS

La França democràtica, radical-socialista, anticlerical, burgesa i sedentària, hi deia, perdia progressivament població, vivia en el culte a formes buides de vida, feia la impressió de ser un país encallat en determinades formes, incapaç de superar-les. I proclamava que un home extraordinari, Hitler, havia liquidat al continent l'era iniciada per un altre home genial, Napoleó.

Santiago Nadal no es limitava a constatar, a analitzar, a interpretar el triomf nazi, també aconsellava. Ho fa a l'article que publica a *La Vanguardia Española* el 9 de juliol, “La nueva Europa”; en un article del mateix títol a *Destino*, dues setmanes més tard, i, molt posteriorment, en una conferència l'abril del 1942 a l'Associació de la Premsa Diària de Barcelona. Hi manifestava el desig que dins d'unes ma-

teixes bases autoritàries, jeràrquiques, nacionals, socials i espiritualistes, cada país s'havia d'organitzar segons la seva manera de ser.

Cal esperar, hi deia, que les noves tendències esteses pel continent en aquests moments –les del nazisme i el feixisme italià– tinguin una consolidació definitiva i arrelin profundament, per mitjà dels sistemes polítics més adients en cada cas, per a evitar el retorn als errors passats, donant a l'estat una consistència i una seguretat que facin inaccessible la seva base als principis democràtics i liberals.

Santiago Nadal, diu Vilanova, acabava d'oferir una lliçó de primera categoria: darrere les teoritzacions sobre la nova Europa nadaliana, hi havia moltes hores de lectura dels clàssics del pensament reaccionari europeu dels segles

Portades de la revista *Destino* del 23 d'agost del 1941, quan l'exèrcit nazi encara somreia, i del diari *La Vanguardia Española* del dia 18 de juny del 1940, eufòric per la derrota de França.

XIX i XX. Hom hi podia endevinar Charles Maurras, Jaques Bainville i tot l'equip d'Action Française; o els clàssics espanyols que sempre van veure en el 1789 l'origen de tots els mals contemporanis.

Les anàlisis de Santiago Nadal transcendien el valor informatiu, immediat, per a assolir la categoria de peça intel·lectual. En aquells temps, els nous intel·lectuals no eren a la universitat ni publicaven assaigs, eren als mitjans de comunicació.

A la secció internacional de *La Vanguardia Española*, dirigida per Santiago Nadal, li feia costat Ramon Garriga, corresponsal acreditat davant del govern nazi.

Tots dos, no cal dir-ho, tenien un mestre al mateix diari que els indicava el recte camí, el falangista Luis de Galinsoga, el director imposat per Franco i que va fer fora a Josep Pla. La tardor d'aquell triomfal i eufòric 1940, en un llarg reportatge de set capítols sobre l'Europa ocupada, celebra sense parar el nou ordre nazi, recorda Alberto Pellegrini.

Al diari del 18 de juliol, Santiago Nadal i Ramon Garriga coincidirien a afirmar que la derrota dels valors del 1789 havia començat a Espanya el juliol del 1936, és a dir, que la caiguda de la Tercera República francesa tenia el seu precedent en l'ensulsiada de la Segona República espanyola.

L'eufòria per les victòries nazis mantenia la fe de Garriga i Nadal en els totalitarismes. El primer teoritzava continuament sobre les febleses de les democràcies i les virtuts del totalitarisme. El segon, en la seva conferència de l'abril del 1942, deia que la guerra total contemporània era un monstre d'origen democràtic, lògica conseqüència de les idees igualitàries i del nacionalisme de la Revolució Francesa.

Abans de la victòria sobre França, la guerra mundial, entre els articulistes, no va pas ser culpa d'Alemanya, perquè van ser França i Anglaterra les que no van voler la pau i la van declarar. I l'atac d'Alemanya, l'abril del 1940, contra Dinamarca i Noruega, una acció preventiva de la qual era culpable Anglaterra. Noruega, escriu Ramon Garriga el 9 d'abril, pagarà les conseqüències d'aquesta forassenyada guerra que Anglaterra ha declarat a Alemanya. I quatre dies més tard diu que el govern del Reich vol respectar la integritat dels drets i dels règims po-

L'eufòria per les victòries nazis mantenia la fe de la premsa en el totalitarisme

lítics de Noruega i Dinamarca, estirant l'ocupació fins al final de la guerra present. Per al corresponsal a Berlín, les accions bèl·liques alemanyes eren guerres "preventives".

A *La Vanguardia*, diu Alberto Pellegrini, el nomenament de Galinsoga va donar més impuls als sentiments antidemocràtics i filofeixistes del diari. Fins i tot s'hi insulta obertament el president Roosevelt i la seva dona.

En esclatar la guerra, l'actitud és de prudència i la preocupació per una guerra mundial es transforma en crides a favor de la neutralitat.

És a partir de la primavera del 1940, que les ofensives alemanyes posen sota el control nazi tota l'Europa occidental, que el diari abandona les residuals prudències anteriors i es manifesta fins i tot la temptació imperial franquista. Amb la caiguda de França i la possible ocupació de la Gran Bretanya, el diari dedica un ampli espai a la reclamació de Gibraltar. Entre el juny i l'octubre del 1940, la identificació d'Espanya amb les potències de l'Eix arriba als màxims nivells: es multipliquen els elogis cap al nazisme.

A partir de l'atac alemany contra l'URSS, l'enemic principal ja no serà la democràcia, serà el comunisme. I, amb les primeres derrotes nazis, la diplomàcia franquista i els seus portaveus reconduiran la seva estratègia, i llavors es descobrirà que la revista *Destino* i la secció internacional de *La Vanguardia* eren un niu d'aliadofils.

Alguns ho van ser sempre, perquè van callar, o es van mostrar escèptics, com Josep Pla, que el març del 1940 escriu un article teixit, diu Vilanova, amb els fils de l'escepticisme i el sentit comú, cosa no habitual de llegir aquells dies, enlloc.

Aquell mateix mes, Jaume Ruiz Mament escrivia, a la revista de Pla, que la guerra havia esclatat per voluntat i a benefici dels jueus, recorda Vilanova. No solament dels jueus, també dels francmaçons. Un parell de setmanes després d'haver carregat contra el jueu Hore-Belisha, ministre britànic de la guerra, deia que no s'havia d'excloure la influència dels francmaçons a la guerra actual. En realitat, deia, són cosins germans dels fills de Judà.

Lluís Bonada